СВОБОДА



SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 125. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 29. травня, 1929. VOL XXXVII. No. 125. Jersey City, N. J., Wednesday, May 29, 1929. THREE CENTS.

ПАЦИФІСТКА НЕ МОЖЕ СТАТИ АМЕРИКАНСЬКОЮ ГОРОЖАНКОЮ

БО НЕ ХОЧЕ ПРИСЯГНУТИ, ЩО В РАЗІ ПОТРЕБИ БОРОНИТИМЕ КРАЮ ЗІ ЗБРОЄЮ В РУКАХ.

ВАШИНГТОН, 28. травня. — „Ди Юнайтед Стейтс Супрім Корт" не прихилився до апеляції, внесеної від імени миссис Розіки Швімер, якій Федеральний Окружний Суд в Илиной відмовив горожанства як безкомпромісовій пацифістці. Миссис Швімер відмовилася присягнути, що боронитиме краю від кождого ворога й у кождий час рівнож і зі зброєю в руках. Суд стояв на тім становищі, що такої заяви вимагає конституція. Миссис Швімер заявила, що вона ніколи не виступилаб зі зброєю в нічній обороні.

Найвищий суд потвердив більшістю голосів рішення Федерального Окружного Суду в Илиной. Одначе суддя Голмс тротивився тому рішенню. Він твердив, що основне право, загарантоване конституцією, це свобода думки і то свобода не тільки для тих, що погоджуються з нами, але й для тих, яких переконання ми ненавидимо. Коли відмовляється миссис Швімер права до горожанства, то таким чином треба відмовити того права всім квейкрам. Дотого миссис Швімер заявила, що вона є приклонницею демократичної форми правління та що Злучені Держави ще найбільше підходять до її державного ідеалу. Миссис Швімер не булаб і так покликана до війни як жінка і задля свого старого віку.

ЛИНДБЕРҐ ОЖЕНИВСЯ.

ВЕЛИКА НЕСПОДІВАНКА ДЛЯ ВСІХ, ЩО ОЖИДАЛИ З ТОГО ПРИВОДУ РІЖНИХ СЕНЗАЦІЙ. НЕ БУЛО НІЯКОЇ ЦЕРЕМОНІЇ.

ЕНҐЛВУД, Ню Джерзі, 28. травня. — Вчора в годині 4 пополудні д-р Вилієм Едемс Бравн, професор теольоґії, звінчав світового летуна Чарлза Линдберга з Анною Морро, дочкою Двайта В. Морра, американського амбасадора до Мексика.

Д-р Бравн є приятелем амбасадора, а дотого його недавно померша дочка Гелен була шкільною товаришкою молодої, тому Линдберґ просив його, щоб довершив церемонії вінчання. А та церемонія була дуже проста. На просьбу Линдберга д-р Бравн опустив з присяги те місце, де жінка присягає на послушенство мужеви.

Молода була убрана на біло. На голові мала малий вельон, а в руках держала букет з квітами, яких нарвав в городі сам Линдберґ кілька хвиль перед шлюбом. Линдберґ мав на собі звичайне ґранатове убрання.

По шлюбній церемонії, в якій взяли участь тільки 20 осіб з найближчої родини, кождий з учасників дістав кусень шлюбного торта — і то все. Молоді всіли на автомобіль і поїхали, а куди — ніхто не міг довідатися.

Навіть служба не знала, що діється і виконувала свою роботу вдома, на подвірю і в городі, не припускаючи, що в хаті відбувається шлюбна церемонія.

Довкруги дому Морра блукали газетні репортери й ждали на новинки та побачили тільки автомобіль, що зник з молодими.

На весілля прибула рівнож і мати Линдберга.

ПАНІКА НА БІРЖІ.

ВТРАТА НА ПАПЕРАХ ВИНОСИТЬ ЗА ОДИН ДЕНЬ ДВА БІЛІОНИ ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, 28. травня. — Біржеві спекулянти зазнали величезної втрати. Буквально всі папери падали через цілий день і потягнули за собою втрати, які сягають до двох міліярдів долярів. На це складаються ріжні причини. Найбільше завинив тут Федеральний Резервовий Банк, який держить біржу в напруженню вже від довшого часу своєю загрозою процентової підвишки. Замішанне викликала рівнож і шикаговська біржа, на якій ціна пшениці впала низче одного доляра за бушель. Такого спаду ціни не було вже від 15 літ.

НОВИЙ ПЛЯН РОЗБУДОВИ НЮ ЙОРКУ.

УКЛАДАЛИ ЙОГО 7 ЛІТ. КОШТИ ПЛЯНУ ВИНОСЯТЬ $1,000,000.

НЮ ЙОРК, 28. травня. — Будучність Ню Йорку обнята пляном, який виготовив „Рідженел Планнінґ Коміті", а над яким працювали 150 найкращих фахових сил аж 7 літ. Плян бере під увагу, що місто матиме в 1965 році 20,000,000 населення, яке треба буде розмістити. В пляні передбачено Великий Ню Йорк, який обіймати́ме простір величини 5,528 квадратових миль. Передбачено нові парки, залізниці, мости і 16 летничих портів.

СПОЧИВАЮТЬ НА ЛАВРАХ.

ФОРТ ВОРТ, Тексас, 28. травня. — Летуни Роббинс і Келлі, котрі осягнули новий летунський рекорд витревалости, перебувши у воздусі понад 172 годин, приймають тепер ґратуляції й ріжні оферти, які заповідають, що в скорому часі бідні летуни стануть стотисячними панами.

ПОВІТРОВА ПОЧТА ПОДЕШЕВІЄ.

ВАШИНГТОН, 28. равня. — Начальник почти Волтер Бравн подає, що вже скінчилася доба аматорська й тепер треба ставитися до авіяції по бизнесовому. Тому почтовий уряд звертає увагу авіяційним корпораціям, що оплати на повітрову почту мусять бути зредуковані.

ПАЧКУЮТЬ ЧУЖИНЦІВ З КАНАДИ.

НАЙЄҐЕРА ФОЛС, 28. травня. — Іміґраційні власти перелапали 12 людей, 6 жінок і 6 мущин, як їх перевозив нічю пачкар з Канади до Злучених Держав. Переважно їх біля чужого водопаду. Всі чужинці походили з Фінляндії. День передтим переловлено в тойсамий спосіб 7 Румунів. Кождий з них заплатив за перевіз по $150.



ІВАН ФРАНКО.
(Родився дня 15 серпня 1856 р. в селі Нагуєвичах, дрогобицького повіту в Галичині. Помер дня 28 травня 1916 р. у Львові).

ТИ МІЙ РІД, ТИ ДИТИНА МОЯ,
ТИ ВСЯ ЧЕСТЬ МОЯ И СЛАВА,
В ТОБІ ДУХ МІЙ, БУДУЩЕ МОЄ
І КРАСА І ДЕРЖАВА.

ЯЖ ВЕСЬ ВІК СВІЙ, ВЕСЬ ТРУД ТОБІ ДАВ
У НЕЗЛОМНІМ ЗАВЗЯТТЮ, —
ПІДЕШ ТИ У МАНДРІВКУ СТОЛІТЬ
З МОГО ДУХА ПЕЧАТТЮ.

АЛЕ Й НЕ САМОГО СЕБЕ
Я У ТОБІ КОХАЮ,
ВСЕ НАЙКРАЩЕ, НАЙВИЩЕ, ЩО ЗНАВ,
Я У ТЕБЕ ВКЛАДАЮ.

(І. ФРАНКО: МОЙСЕЙ, Пісня 10).

НІМЕЦЬКИЙ РОБІТНИК ЩАДИТЬ.

Департамент торговлі у Вашінгтоні подає, що німецький робітник мимо великого безробіття і тяжких часів живе тепер далеко краще ніж давнями літами. А що тепер кращі часи, пізнати найліпше по тім, що ощадности, які в 1927 році виносили 5,094,000,000 золотих марок, зросли в 1928 р. до сімох біліонів марок.

ЗВАРИЛА СВЕКРУХУ В КІТЛІ.

З Риги доносять, що в селі Бетигола невістка, не можучи погодитися з своєю свекрухою, вбила її, а почетвертувавши, зварила в кітлі.

СМЕРТЬ.

В Звяглі, пов. Борщів, Ксеня Жура підчас миття рук в ріці дістала атаки епілепсії і впала в ріку. А що нікого не було близько, щоби їй міг прийти з поміччю — потонула.

ЖЕРТВА БІЙКИ.

Підчас бійки в Угерцях, пов. Городок Ягайлонський, замордовано парубка Дячка, а його брата важко ранено. Вбивників пошукується.

КОНЦЕРТ КОБЗАРІВ-БАНДУРИСТІВ У ЛЬВОВІ.

Дня 23-го квітня в салі Муз. Інституту ім. Лисенка відбувся концерт кобзарів-бандуристів. На його дуже багату програму, що мала 24 точок, зложилися між иншим такі річі як „Дума про зруйнування Січі" прекрасна „Дума про Палія і Мазепу", „Дума про Байду-Вишневецького", цілий ряд пісень і сім танків.

Концерт зробив велике й гарне враження на численно зібрану публику, що виповнила по береги велику салю. Щедрі оплески після кожної точки програми були доказом, як радо приймали зібрані той духовий корм, що сплив у їхні душі з слів історичних пісень та дум як і з ніжних струн народного інструменту.

10 ТИСЯЧ СТУДЕНТОК В ПОЛЬЩІ.

У шкільному році 1927/28 було у всіх вищих школах в Польщі 41,440 студентів. В тому числі було 10,675 студенток, значить 23 процент. Найбільше було їх на фільософічних факультетах, на дентистиці і фармації.

ЗА ЗВЕРНЕННЯ УВАГИ — СМЕРТЬ.

З Печеніжина доносять; господар Кутєв звернув увагу своїм сестрінкам Василеві й Іванові Грандзукам, нащо вони рубають овочеві дерева. Ця заввага так розсердила сестрінців, що вони з сокирами кинулися на вуйка й так важко його покалічили, що він у лічниці помер.

ЛІКУВАНЯ КИШКОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ ЧАСНИКОМ.

Досліди вчених виявили, що часник з успіхом можна використати як лікувальний засіб при кишкових захворіннях. Проф. Росс перевірив 30 випадків гострого й підгострого кишкових катарів. Досить було вжити 3—4 разів на день по 2 таблетки патентованого препарату часника, щоб заспокоїлись кишкові болі. Апетит вертає, випорожнювання стають правильними. Правда, запах препарату неприємний, але скоре його ділання дає йому перевагу над иншими способами лікування кишкових захворінь.

КРАВ ДРОТИ.

В Михайлполю, повіт Бучач, 50-літній Петро Глода взяв собі 750 м. телефонічного дроту. Поліція звернула увагу на брак дротів і на Петра Глоду.

ПОЖЕЖА ЛІСУ.

В громаді Білівці, пов. Борщів, вибухла в лісі пожежа. Шкода виносить понад 4,000 зол. Огонь підложив гайовий Ю. Матійчук, з пімсти, що його усунено з posади.

НОВИЙ ТУРЕЦЬКИЙ СЛОВНИК.

По впровадженню латинської азбуки в Туреччині появився перший словник турецької мови. Містить він 24,000 слів, цебто значно менше від инших мов світа. Пересічно інтеліґентний Турок вживає біля 10.000 слів, селянин обходиться 800—1,200 словами.

ВИЇЗД УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ.

До Києва виїхали на відкриття кооперативного Музею представники західно-української кооперації. Між иншими виїхали інж. Павликівський, пос. Луцький, дир. Колтунюк, ред. З. Пеленський, дир. Ю. Шепарович, інж. Храпливий, інж. Герасимович, дир. Корнець, інж. Паліїв і інж. Мудрик.

СТРАШНЕ ПЕРЕЛЮДНЕННЯ НА СЕЛІ.

П. Блажей Столярскі займається на сторінках журналу „Рольніцтво" питанням про перелюднення та безробітність на селі в Польщі. Спираючися на обчисленних визначних німецьких та данських економістів, після котрих один сільський робітник вистарчає на 8 моргів, П. Столярскі для Польщі приймає 4 морги на одного робітника. Ділючи 13¾ міліона гектарів селянських ґрунтів через це число, приходить до заключення, що ще лишається на селі 5,104,978 осіб спосібних до праці, для яких нема праці. Значить, пять міліонів трудового селянського населення заборато на селах!

До цього треба би ще додати, що найгірші відносини під оглядом праці панують на „кресах", де село є найбільш перелюднене. Сміло можна сказати, що половина українського селянства не має праці й з конечности празникує. Ці відносини погіршуються з року на рік, бо двірську землю по українських землях розпарцельовується між спроваджуваних з заходу кольоністів.

В БУХАРІ ВИБУХЛА ПРОТИКОМУНІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ

МОСКВА ПІСЛАЛА БУДЕННОГО ДЛЯ ВГАМОВАННЯ РЕВОЛЮЦІЇ. РАДЯНСЬКІ ВІЙСЬКА МІСЦЯМИ ЗАЗНАЛИ ПОРАЗКИ.

ЛОНДОН (Англія), 28. травня. — Кореспондент газети „Дейлі Мейл" повідомляє з Риги, що інспектор радянської кавалерії, Буденний, спішно виїхав до Бухари. Він вилетів з Москви на літаку, щоби як найскорше дібратися в цю віддалену радянську провінцію.

Буденному доручено вгамувати повстання, яке підняли Бухарці проти радянської влади. Радянські війська, що стояли залогами в Бухарі над самим афганським кордоном, місцями потерпіли поразку. Тепер вся Бухара покрита окремими повстанськими відділами.

Причиною вибуху цього повстання були розстріли, переведені комуністичною владою над приятелями та знайомими бувшого еміра Джалалабада, в яких знайшли його листи.

НЕМА НОВИХ КРЕДИТІВ.

НІМЦІ КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ НЕ МОЖУТЬ ДАТИ БОЛЬШЕВИКАМ НОВОЇ ПОЗИЧКИ, ПОКИ НЕ СКІНЧАТЬСЯ РЕПАРАЦІЙНІ ПЕРЕГОВОРИ.

МОСКВА (СССР), 28. травня. — Німецькі політично-економічні кола спростовують відомости американських газет, що Німеччина готова дати большевикам нову позичку у висоті 500,000,000 марок. Німці кажуть, що поки йдуть репараційні переговори, не може бути й мови про нову позичку большевикам.

Притім Німці підкреслюють, що тепер большевики точно сплачують рати, котрі припадають з попередньої позички, яка виносила 300 міліонів марок. Не виключена можливість, що коли репараційні переговори закінчаться для Німеччини з успіхом, большевики будуть просити нових кредитів.

З МОСКВИ ДО НЮ ЙОРКУ.

РАДЯНСЬКІ ЛЕТУНИ З МОСКВИ ЧЕРЕЗ СИБІР-АЛЯСКУ-САН ФРАНЦІСКО ДО НЮ ЙОРКУ.

МОСКВА (СССР), 28. травня. — Радянська повітроплавна комісія пляне вирядити в серпні радянський літак до Америки. На ньому мають летіти три найкращі радянські летуни та один механік.

Головним летуном буде Шестаков, що недавно літав з Москви до Токіо в Японії, й назад до Москви. Першу зупинку летуни зроблять в Новосибірську на Уралі, другу в Хабаровську на Амурі, третю в Петропавловську на Камчатці, а звідти полетять на Алеутські острови, Аляску, а потім через Сієтл і Сан Франціско до Ню Йорку.

КОМУНІСТИ СТРАТИЛИ НА ВИБОРАХ.

НА ВИБОРАХ ДО БЕЛЬҐІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ КОМУНІСТИ НЕ ДІСТАЛИ ЖАДНОГО МІСЦЯ.

БРЮСЕЛЬ (Бельгія), 28. травня. — При виборах до бельґійського парляменту комуністи потерпіли повну поразку, не здобувши жадного посольського мандату. Також соціялісти стратили частину своїх мандатів на користь лібералів.

Склад депутатів парляменту буде тепер такий: католиків — 75, лібералів — 30, соціялістів — 72, фронтовиків — 9 і незалежних — 1.

РАТИФІКАЦІЯ ДОГОВОРУ З ВАТИКАНОМ.

РИМ (Італія), 28. травня. — Король Італії підписав договір з Ватиканом. Тепер залишилося полагодити лише деякі формальности, щоби цей договір остаточно ввійшов у силу. Сподіваються, що обмін ратифікаційними грамотами між Ватиканом та Італією відбудеться вже в найскоршім часі.

КЛОПОТИ ЛЮДЕНДОРФА.

ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАБОРОНИ ОГОЛОШЕННЯ СПОГАДІВ БУВШОЇ ЙОГО ДРУЖИНИ.

БЕРЛІН (Німеччина), 28. травня. — Розведена жінка ґенерала Людендорфа написала свої спогади під наголовком: „Коли я була жінкою Людендорфа". Витяги з тих спогадів уже появилися в деяких німецьких газетах.

Людендорф заявив, що він буде домагатися судового припинення публікації цієї книжки, бо вона висвітлює неправдиво його супружеське життя.

НЕ МОЖНА БОРОТИСЯ ПРОТИ ГНОБИТЕЛІВ.

УРЯД ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ДОМАГАЄТЬСЯ ВИДАЛЕННЯ З АВСТРІЇ СЛОВАЦЬКОГО СЕПАРАТИСТА.

ПРАГА (Чехословаччина), 28. травня. — Видалений з Польщі професор Франц Джелічка оселивсь у Відні, звідки продовжує свою працю над організацією боротьби за права Словаків у чехословацькій державі. Тепер уряд Чехословаччини домагається, щоби Австрія видалила за свої межі цього словацького патріота, який бореться за визволення свого народа.

СТРАШНИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

ПАРИЖ (Франція), 28. травня. — Телеґрафічна аґенція Гавас повідомляє з Анґори, що Туреччину навістив землетрус, який захопив 74 села. Багато будинків зовсім зруйновано. Налічено 64 убитих та 72 тяжко поранених.

Минувший землетрус захопив був широку смугу Туреччини, Персії та російського Туркестану. В цій смузі нараховують загинувших підчас землетрусу до 2,000 мешканців.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТИ КАМЕНЯРА

В столиці Західної України, у Львові, на личаківськім цвинтарі, спочивають тлінні останки другого по Шевченкови найбільшого сина української землі. Гуділи воєнні гармати, як тому 13 літ ховали Франка. Не було тоді кінця стражданням українського народу, а всеж таки всі тодішні жертви, звязані зі світовою війною, були нічим у порівнанню з тою одною втратою, якою була смерть Івана Франка.

Великого нашого Сина поховали ми в наймленій гробниці. І аж чотири роки довелося нам ждати, щоб перенесено його останки до власного захисту. Досі не зібрано ще відповідного фонду, щоб можна поставити памятник, гідний нації і особи великого ґенія. А дотого нема ще й надії, щоб окупантська влада відступила на памятник відповідне місце там у Львові. Міг би вже стояти величавий памятник Франка в Києві, чи Харкові, але й там його досі нема. Тому прийдеться мабуть підождати з памятником до часу, коли наш нарід засяде у народів вольнім колі, коли стане хазяїном домовитим у своїй хаті і на своїм полі. Тоді доперва побудує він памятник, достойний автора: Не пора Москалеви й Ляхови служить, нам пора для України жить. А як довго хазяйнуватимуть на наших землях ляцькі і московські наїздники, не буде дана українському народови можність вшанувати гідно память того, що йому віддав весь свій вік і труд, що вложив в нього все найкраще й найвище, що сам знав.

З вшануванням памяти Франка звязана рівнож і та боротьба, яка виринула на українсько-американськім ґрунті. Наш орган станув в обороні поширення культу того, що ціле своє життє дбав про безпомічних і найнижчих, безрадних і найтихших, про тих, що допімнутися не вміють і жаль свій лиш сльозами гріють. Нам доводилось з того приводу сказати не одно гірке слово. Та гнів, як каже Франко, це огонь. І ми не думаємо сьогодня докидувати дров до сього огню. Ми тільки взиваємо тих, що спричинили тоді ту боротьбу, щоб в 13 роковини смерти Франка прийшли до — рівноваги. І то до тої рівноваги, про яку говорить Франко у своїй притчі, а яка повинна завжди опановувати розумом людини і громадянства, яка повинна запанувати і нашими почуваннями, щоб можна було й про нас сказати, що

„...де гнів був і неввага,
Пристрасть, лютість, дика спрага,
Там приходить рівновага."

Такої рівноваги бажаємо в день 13-літних роковин смерти Франка й нашому громадянству в Америці. Хай Дух нашого Вічного Революціонера й Каменяра злагодить гнів, який мав чи має брат проти брата. А хай росте й міцніє один бойовий фронт, звернений проти ворогів нашого народа.

Д-р Остап Грицай.

ВІЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

Слово з приводу XIII. Роковин смерти Івана Франка (1916—1929).

„Чи щеж то ви мало наслужились
Москві і Ляхові?
Чи щеж то ви мало наточились
Братерської крови?
„Пора, діти, добра поглядіти
Для власної хати,
Щоб газдою, не слугою,
Перед світом стати!
„Розвивайся ти, високий дубе,
Весна красна буде!
Гей, уставаймо, єднаймося,
Українські люде!
„Єднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Хай братерством, ширим трудами
Вкраїна воскресне!"
(І. Франко: „Україна". VI.).

Коли в 90-их роках минулого століття в літературах Европи стала течія т. зв. натуралізму— тобто змалювання буденної, иноді вщерть дрібничкової дійсности — розгортатися щораз ширшим руслом, то один з найбільших поетів новітньої Німеччини, Стефан Ґеорґе **(George)**, виступив проти такого напряму в літературі з усею силою своєї індивідуальности, називаючи його негідним поета й погубним для нього. — Поет — проголошував Ґеорґе — це висше єство, його дух це окремий про себе світ. Криклива метушня і бруд буденної дійсности в силі тільки захмарити ясні овиди його божої думки, стягнути поета з небес погідної краси в темні підземелля одурманюючого й нетворчого життевого хаосу, в якому дух його розгублюється, ставши невольником низьких змагань й інтересів дня. Поетові місце в гордій, далекій від хаосу буденности, царській самоті його божеського ґенія. Тільки тут, в гармонійнім спокою безсмертних дум, він в силі служити свойому званню всеціло. Зможе видвигнутися високо понад низький рівень буденности і творити прообрази й подоби життя не по взірцям душливої, дрібничкової дійсности, а з розмахом усетворчої мрії поета, що в повній свободі своїх поривів стремить далеко-далеко поза вузькі межі і клекіт усе одного й того самого середовища життя.

Ну — з цими міркуваннями Стефана Ґеорґе про безумовну відсталь і незалежність поета від клекоту сірої буденщини ми можемо погодитися або ні. Можемо вказати на те, що дійсність суворої буденщини це як-не-як властивий зміст життя, і що й найгеніяльніші мрії поета тратять на своїй вартости й фактичному значінню, коли в них немає трівкого звязку з тим, що є найвисшою блаженністю і найглибшим горем людини. Але в одному мусимо признати великому мистцеві Ґеорґові безумовно рацію, а саме в тому, що поетова мрія мусить мати повну свободу свойого творчого пориву. Поетові не можна бути рабом нікого й нічого. Вольний мусить він бути своїм духом, нічим не скований, мов той гордий орел ген під небесами. Він може схилятись по потребі своїх замислів і до найглибших глибів буденности. Може доторкатися пречистим крилом свойого божеського духа і дрібниць і подлостей і вбивчого бруду підземель життя, але не як його поневолений каторжник, не в путах і з трійливою ненавистю до цих пут, а мов той казковий король, що переодягнений до непізнання, заходив в найтемніші закутини своєї столиці. Бо поет своїм духом висше і віще єство, надмірно тонке і надмірно вразливе. І треба йому, як і орлові, постійно атмосфери висот, подиху чистої блакиті небес — цеї його прапервісної вітчини — щоб свята його мрія ширяла вольними безмежами, а не ниділа вічною тугою спутаного орла в душливій темряві життевих низів.

І це для великих поетів культурної Европи — самозрозуміле правило, самозрозуміла умова всякої ґеніяльної поетичної творчости. І тому один з них як речник численної ґрупи з таким негодуванням звернувся проти літературного напряму, що стояв невольницькою залежністю поета від сірої буденности.

Але що знають великі поети Европи, що знає культурний світ про ті умовини, в яких доводилось творити великим поетам новітньої України?

Хіба й бачили вони ті Богом забуті дикі степи аральських безвістей, в яких Шевченкові довелось найкрасший вік життя коротати мученицьку буденщину царсько-московського засланника? А хіба знали вони той цісарський дрогобицький кримінал, де другий орел революційної думки України, Іван Франко, страждав спутаний обіч страшних Бовдурів тай дідів Паньків? І як же йому тут відвертатися від сірої буденщини?

„Се дім плачу і смутку і зітхання,
Гніздо грижі і зопсуття і муки!
Хто тут ввійшов, сціпи і зуби й руки,
Спини думки і речі і бажання!..."
(„Тюремні сонети", I.)).

„Не вирвешся! І глухне зойк розпуки,
В тяжкій знесилі опадають руки...
Заснуть, заснуть, хочби мертвецьким
[сном!"
(Ibid. II.)

Правда — колиб Франко був пішов виключно за голосом поета-мистця в собі, був заздро беріг свойого таланту тільки для писання творів по ідеальним поетичним мріям та передовсім для своєї слави, то він певно не зазнав би мук в цісарських кріміналах, ні ненависти від своїх, ні тої матеріяльної скрути, в якій йому довелось жити трохи не все життя. І літературна критика не малаб сьогодня права закидати йому, що в цілости творчости Франка багато, аж надто багато сірої, пригноблюючої буденщини, горесної нужди і бруду життя та того всього, що є переминаючою метушнею і клекотом дня. О, Франко знав гаразд, що віддаючись уеціло не тільки як громадянин, але й як поет ідеї соціяльного визволу, визволу широких мас селянства й робітництва зпід гнету духової темряви й неволі, він відрікався солодкої свободи в царстві поетичних мрій, творчого тихомиря у власній душі, і ставав в ряди простих працьовників твердої дійсности. Але важка дума про народнє горе для нього важніша, ніж розкішна поетична мрія. Служити народові на твердому ґрунті життя йому красше, ніж ширяти безжурною душею ген під блакити творчої краси. Не самоти, не спокою бажає він собі, а болючої свідомости мук поневоленого життя, щоб не забути про них ніколи.

„...Ох, загніздись на дні душі моєї,
Важкая думо! Сильними кліщами
Стискай те серце, якщоб від твоєї
Схибнув я стежки! Ночами і днями
Шепчи над вухом: „Ти слуга нещасних!
Працюй для них словами і руками
Без бажань власних, без вдоволень
[власних!"
(„Нічні думи", VII.).

І сю працю в хосен темного народу, невпинну, безсонну, до героїзму всежертвенну працю без власних бажань і власного вдоволення, величає Франко трохи не на кожній сторінці своїх молодечих віршів. Ся праця найкрасша зброя вічного Революціонера-Духа. Вона — це одна з найзнаменніших признак поета й письменника Франка. Ради неї він роздрібнював свій великий поетичний талант. Ради неї він не зміг гаразд сконцентрувати своєї творчої сили в монументальних артистичних творах. Ради неї в його літературній спадщині повно темних сторін, яких не погодиш ніяк з висшими літературними вимогами. **Але саме в цьому — чи не найбільша жертва поета Франка для свойого народу.** Тут і там добачуємо між його поемами уривки початих, але не скінчених творів — ось як **„Марійка"** або **„Нове життя"** — уривки, які надихують нас де-що свобіднішим подихом поетової думки, наче виводять нас своїм спокійним тоном з гремучого околу **„Каменярів"**. Але ці свобідніші, з кличами питомої для Франка галицької буденщини поки-що мало звязані уривки — лишилися нескінченими. Вічному революціонерові, безсонному трудженикові народньої справи не стає часу на чисто артистичну роботу, йому, поетові, треба „чистить Авґієву стайню", сотворену поневоленням народа („Тюремні сонети", XIX). Яка це траґедія поета! Франко сам почуває її глибоко, коли в скорбній збірці „Із днів журби" співає:

„Я не скінчу тебе, моя убога пісне,
в котру бажав я серце перелить
і виспівать чуття важке і млісне.
— — — — — — — — — — — —
Мої ви сльози і мої зітхання,
і пестощі короткі й довгий жаль,
надії і зневіри колихання,
не перелити вас мені в кришталь
поезії, немов вино перлисте,
ні в римів блискітливую емаль!..."
(XII.).

А ще більш вражаюче скаржиться поет Франко в чудово трагічній своєю провідною думкою поемі **„Опівніч"**, де нездійснені ним поетичні замисли озиваються до нього словами:

„Тату! Тату! Тату!
Се ми, твої невроджені діти!
Се ми, твої невиспівані співи,
Перед часом утоплені в багнюці!
О, глянь на нас! О, простягни нам
[руку!
Поклич до світла нас! Поклич до сонця!"—

а поет відповідає їм при кінці:

„Деж я тепла візьму вам, небожата?
Уста мої заціпило морозом,
А серце в мене вижерла гадюка". —
— — — — — — — — — — — —
(Semper tiro, VII.)

Та гадюка болю й ненависти до ворогів народу, що жерла серце революціонера Франка, коли він співав своє De Profundis, Нічні Думи, Тюремні Сонети і розмальовував свої сумовиті Галицькі Образки. Розмальовував тих селянських безталанних і безправних паріїв, які на своїй землі були порабощеним тяглом в панських повозках. Тих, що на Великдень сиділи в шинку й пили горілку, бо не було в них своєї хати. Тих Максимів Цюників, що гинули мов собаки в бориславських штольнях. Тих галицьких Михайлів, що на жидівському одвірку вішалися з розпуки, бо „тісний став час, треба гнутись і мовчати і плакать раз-в-раз". І всю ту траґедію буденщини селянського й робітничого пролетаріяту Галичини, що змальована й обезсмертнена Франком в його книзі **„В поті чола"**, в бориславських оповіданнях, в його новелях та поемах, незабутніх українській душі ніколи. — Це сирий натуралізм, бруд буденщини, хаос і клекіт дня — сказавби про них може европейський мистець в роді Стефана Ґеорґе. Ну, щож, воно може й так. Але в цьому натуралізмі Франка, в цьому відслонюванню бруду галицької буденщини його епохи була робота, був подвиг великого лікаря. Сам же він так оцінював свою працю, коли в „Тюремних сонетах" (XVI.) казав, що треба з народнього організму „мимо стиду й болю всю гниль нещадно виривати". І власне ця безоглядна лікарська робота соціяльного діяча Франка надала його творчости епохального значіння, **завершилася новим відродженням народу, розбудила в масі темних рабів революційну свідомість і спромогу боротися зброєю за волю.** Кровю серця, вилитою у своїх творах, Франко наче іссопом обмив душу народу з бруду й ганьби рабства. Сповнив її чистим вогнем великої свідомости й великого визвольного хотіння. І двигнув так із собою весь народ до тих чистих, благословенних небес поета, які з такою крівавою тугою покидав усе наново, щоб „загрівати инших".

І цей вогонь визвольної думки, киданий вічним революціонером в народ протягом його всього життя, не згас і не згасне ніколи. Як кажеться в одній з прегарних пісень Франка про працю:

„Пісня і праця — великі дві сили!
Їм я до скону бажаю служить;
Череп розбитий — як ляжу в могилі,
Ними лиш зможу й для правнуків
[жить!"
(„Поет", I.).

Іван Франко.

НА РІЦІ ВАВИЛОНСЬКІЙ.

На рѣкахъ вавилонскихъ,
тамо сѣдохомъ и плакахомъ.

На ріці вавилонській — і я там сидів,
На розбитий орґан у розпуці глядів.

І ругався мені Вавилонців собор:
„Заспівай нам щобудь! Про Сіон! Про
[Табор!"

„Про Сіон? Про Табор? Їм вже чести нема.
На Таборі — пустеля! На Сіоні — тюрма!

„Лиш одну хіба пісню я вмію стару:
Я рабом уродивсь та рабом і умру.

„Я на світ народився під свист батогів,
Із невольника батька, в землі ворогів.

„Я хилиться привик від дитинячих літ,
І всміхаться до тих, що катують мій рід.

„Мій учитель був пес, що на лапки стає
І що лиже ту руку, яка його бє.

„І хоч зріс я мов кедр, що вінчає Ливан,
То душа в мні похила, повзка мов бурян.

„І хоч часом мов грім гримне слово моє,
То се бляшаний грім, що нікого не вбє.

„І хоч душу манить часом волі приваб,
Але кров моя — раб! Але мозок мій — раб.

„Хоч я пут не ношу на руках, на ногах,
Але в нервах ношу все невольницький
[страх.

„Хоч я вольним зовусь, а як раб спину гну,
І свобідно в лице нікому не зирну.

„Перед блазнем усяким корюся, брешу,
Вольне слово в душі наче свічку гашу.

„Хоч тружусь день і ніч, не доїм, не до-
[сплю,
А все чую, немов я на панськім роблю,

„І хоч труд свій люблю, а все сіпа гачок:
Ти прикутий до нього, мов раб до тачок.

„Хоч добра доробивсь, та воно лиш
[тяжить,
Мов чуже для когось, мушу я сторожить.

„З ким в життю не зійдусь, все підляжу
[йому;
Так чи сяк вибирать — все найтяжче візь-
[му.

„І хоч часом в душі підіймається бунт,
Щоб із пут отрястись, стати твердо на
[ґрунт, —

„Ах, то й се не той гнів, що шаблюку стиска,
Се лиш злоба низька і сердитість рабська.

„Вавилонські жінки, відвернувшись ідіть,
І на мене здивовано так не глядіть!

„Щоб не впало прокляття моє на ваш плід,
Не прийшлось би раба привести вам на
[світ.

„Вавилонські дівчата, минайте мене,
Хай мій вид співчуттям серце вам не тор-
[кне!

„Щоби вам не судилась найтяжча судьба,
Найстрашнійша клятьба — полюбити
[раба!"

Іван Франко.

БЛАЖЕННИЙ МУЖ.

Блаженъ мужъ, иже не идетъ
на совѣтъ нечестивыхъ.

Блаженний муж, що йде на суд неправих
І там за правду голос свій підносить,
Що безтурботно в соньмищах лукавих
Заціплії сумління їх термосить.

Блаженний муж, що в хвилях занепаду,
Коли заглухне й найчуткійша совість,
Хоч диким криком збуджує громаду
І правду й щирість відкрива як новість.

Блаженний муж, що серед ґвалту й гуку
Стоїть як дуб посеред бур і грому,
На згоду з підлістю не простягає руку,
Волить зломатися, ніж поклониться злому.

Блаженний муж, кого за теє лають,
Кленуть і гонять і побють камінням;
Вониж самі його тріюмф підготовляють,
Самі своїм осудяться сумлінням.

Блаженні всі, котрі не знали годі,
Коли о правду й справедливість ходить:
Хоч память їх загине у народі,
То кров їх кров людства ублагородить.

Іван Франко.

ЯК ТРАПИТЬСЯ ТОБІ.

Як трапиться тобі в громадськім ділі
Здобути голос, вплив якийсь і значність,
Народ вести, снувати пляни смілі,

То памятай і все май ту обачність,
Не вірити і не дуфать ніколи
На княжу ласку й на народню вдячність.

Бо княжа ласка як той сніг на поли,
Що вітер здує, в південь злиже сонце,
І лишить чорний ґрунт, пустий і голий.

Народня вдячність, — ти фатальний гонче,
Що з злою вістю все прибудеш вчасно,
А з доброю все спізнишся доконче!

І не міркуй, що де ти бачиш ясно,
Там иншим з твого слова засвитає,
Хаос думок уложиться прекрасно.

Не вір, що люд твої заслуги пощитає,
Що задля них одну дрібну провину
Тобі простить! Він судить — не питає.

І знай, коли щасливую годину
Ти прозівав, щоб инших взять під ноги,
Тебе самого безпощадно в глину

Затопчуть, як камінчик в брук дороги.

Іван Франко.

ЯК БИ ТИ ЗНАВ.

Як би ти знав, як много важить слово,
Одно сердечне, теплеє слівце!
Глибокі рани серця як чудово
Вигоює — як би ти знав отсе!
Ти певноб поуз болю і розпуки,
Заціпивши уста, безмовно не минав,
Ти сіяв би слова потіхи і принуки,
Мов теплий дощ на спраглі ниви й луки, —
Як би ти знав!

Як би ти знав, які глибокі чинить рани
Одно сердите, згірднеє слівце,
Як чисті душі кривить і поганить
І троїть на весь вік — як би ти знав отсе!
Тиб злість свою неначе пса гризького
У найтемніший кут душі загнав,
Потіх не маючи та співчуття палкого, —
Тиб хоч докором не ранив нікого, —
Як би ти знав!

Як би ти знав, як много горя криється
У масках радости, байдужости і тьми,
Як много лиць, за дня веселих, миється
До подушки горячими слізми!
Тиб зір і слух свій наострив любовю
І в морі сліз незримих поринав,
Їх гіркість власною змивав би кровю
І зрозумів весь жах в людському безголо-
[вю, —
Як би ти знав!

Як би ти знав! Та се знання предавне;
Відчути треба, серцем зрозуміть.
Що темне для ума, для серця ясне й явне.:
І иншим би тобі вказався світ.
Тиб серцем ріс. Між бур життя й трівоги
Булаб несхитна, ясна путь твоя.
Як Той, що в бурю йшов по гривах хвиль
[розлогих,
Так тиб мовляв до всіх плачучих, скорб-
[них, вбогих;
„Не бійтеся! Се я!"

Книги — морська глибина:
Хто в них пірне аж до дна,
Той хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить.
(І. Франко).

Не високо мудруй,
Але твердо держись,
А хто правду лама,
З тим ти сміло борись.
(І. Франко).

Та над усе цiню я ту
Малую мірку мук і болю,
Котрі приняв я в цім життю
За правду, за добро, за волю.
(І. Франко).

ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

Важне для тих, що брали участь в Союзовім святі 12-го мая в Джерзи Сиґі і на 17-тій Конвенції У. Н. Союза.

За посередництвом гол. канцелярії У. Н. Союза можна набувати фотографічні знимки:

1) Торжественне вложенне угольного каменя в новий дім У. Н. Союза при співучасти околичних відділів з бандами, прапорами й відзнаками. Всіх участників понад 5,000 осіб. Гарна памятка. Ціна $1.50.

2) Знимка спільної вечері в честь 35-літного ювилею У. Н. Союза, що відбулася в готели Плаза в Джерзи Сиґі, Н. Дж., 12. мая 1929 р. 3) Знимка 17-тої Конвенції У. Н. Союза, що відбулася в Нюарк, Н. Дж. Знимка дуже гарна. Памятка для делеґаток і делеґатів як також для гостий. Ціна $1.50.

Замовлення враз з ґрішми можна слати до гол. канцелярії найпізніше до 15-го червня 1929 р. Замовлень без гроший не приймається.

З нагоди 35-літного ювилею У. Н. Союза видано „Союзові Прапорці" ("Panels") з побільшеною відзнакою У. Н. Союза і написю 35th Anniversary of Ukrainian National Association. Такими прапорцями було вдекороване Союзове свято в Джерзи Сиґі, Н. Дж., дня 12. мая 1929. Вони надаються для подібних обходів в инших місцевостях. В протягу цілого ювилейного 1929 р. такі прапорці можуть бути ужинвані на пікніках відділів У. Н. Союза. Штука 25 ц. Для відділів, котрі замовлять в більшій скількости, великий опуст.

Також з нагоди ювилею в протягу цілого ювилейного року всі Союзовці повинні носити специяльні ювилейні відзнаки в формі целюлойдових ґудзиків з кольоровою відзнакою У. Н. Союза і відповідною написю. На Союзовім святі в Джерзи Сиґі ці відзнаки були продавані по 10 ц. Відділам при більшім замовленню великий опуст.

Розпродажю висше описаних відзнак ювилейних, прапорців і ґудзиків дбайливі відділи можуть легко придбати фондів на Сиротинець або свої власні цїли. Замовлення можна робити за посередництвом гол. канцелярії до кінця червня 1929 р.

З нагоди 35-літного ювилею У. Н. Союза видано гимн У. Н. Союза під нотами на мішаний і однородний хор з акомпаніяментом фортепяну. Музика М. О. Гайворонського, а слова Ст. Мусійчука. На ліпшім папери з вінеткою, представляючу укранську вишивку, і знимкою нового дому У. Н. Союза. Всі делеґати на конвенції отримали по одному примірнику даром. Гимн цей був відспіваний перший раз підчас акту вложення угольного каменя в новий дім У. Н. Союза, відтак на концертах в честь ювилею в Джерзи Сиґі, в честь Делеґатів в Нюарку і в Елизабет. Відтепер цей гимн повинен бути співаний всіми Союзовцями при всякій нагоді, як концерти, ювилейні свята відділів і инші збори. Ціна видання около 35 ц. за примірник. Відділам, співацьким кружкам вишлеться за зложенем відповідної жертви на Сиротинець.

Статистика жертвенности відділів урядово надіслана до вложення в угольний камінь дому У. Н. Союза буде проголошена пізніше.

Таксамо спис орґанізаторів 35-літної ювилейної кампанії вже готов до друку і буде поміщений вкоротці. Конвенції забракло часу на обговоренне цеї справи і признанне відповідних нагород, для того цею справою займеться Екзекутива на найблизшім засіданню.

Хоч порох чоловік, та вірю я в той порох:
Я твердо вірю в труд його могучий,
В ті міліони невсипущих рук,
І твердо вірю в людський ум робучий
І в ясний день по ночі горя й мук.

(Іван Франко).

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю свою сердечну подяку головному урядови УНС. за виплачення мені $75 з фонду допомогового.

Марія Дуда,
членкиця 163 відділу УНС.,
Филаделфія, Па.

Подруже, дорога до заслуги.

Дочка: Алеж, тату, я не хочу вийти за того Козаря... він мені не подобається!

Батько: Дитинко! Колиб він тобі подобався, то ти не мала би ніякої заслуги!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ СТРАТИЛИ СТО МІЛІОНІВ ЗА 10 ЛІТ.

В статті під наголовком „Завдання Українців в країні міліярдових корпорацій" було сказано, що звичайна людина в дорозі до господарської незалежности мусить пройти три степені: 1) набути життєве обезпеченне; 2) купити власний дім; 3) інвестувати свої ощадности в цінних паперах.

Наша іміґрація перейшла щойно перший степень, створивши свої товариства обезпечень, а щойно після світової війни вступила на другий степень — набування домів-реальностей. Не маючи в тому потрібного досвіду ні окремої орґанізації, вона робить в тому величезні промахи.

Маючи на увазі ті великі й скорі зміни в американському життю, бачимо, що купно чи продаж реальности є річчю вельми важною і від особи брокера, котрий це кулно-продаж переводить, залежить у великій мірі, чи клієнт заробить чи понесе втрату. Не в тому річ, щоби брокер мав лайсенс-дозвіл продати, але в тому, щоб він знав, **де купити і коли продати.**

Кождий з нас бачив, як один фаховий робітник орудує великанськими машинами наче забавкою. Тасама машина в руках невишколеного і його забе і знищить все кругом себе. Значиться, у всьому є якісь закони і коли ми їх пізнаємо, використовуємо їх для себе замісць впасти знесиленими під їх ударами. Це відноситься і до господарського життя і якраз при купні-продажі реальности брокер повинен своїм знанням помогти людям у виборі корисного місця, яке відповідалоби грошевим засобам костумера, дало мешкання його родині й було злучене з користю зросту в своїй вартости на будуче.

Кожде місто ділиться на певні дільниці. В одних з тих дільниць ціни на реальности більші, в других менші; в одних ціни що року зростають, в других падуть, або держаться на одному уровені. Колиж ви проглянете історію таких міст як Ню Йорк, Филаделфія, Шикаго, Дітройт і т. п., то побачите, що всі вони розвиваються після одного закону. Ви бачите, що доми звернені до полудня і заходу, положені на високості, мають більший попит ніж доми в низькому положенню, звернені до півночі й сходу. Очевидно, кожда місцевість має свої властивости, які треба вивчити і пізнати, щоби мати поняття, що купуємо й з якими виглядами на будуче.

Крім цих загальних правил треба брати під увагу ще сотні инших явищ щоденного життя, які впливають на ціну реальности. І так, модерна будова, внутрішне уладження, розвій місцевости, яка кляса й раса поширюється в даній місцевости. Отсе ті справи, на які брокер мусить звертати пильну увагу, щоби в час хоронити своїх клієнтів.

Якраз тому, що в ділі купна-продажі наша іміґрація є, так сказатиб, новиком, без великого досвіду, вона поробила такі промахи, які коштують її не менш 100 міліонів долярів.

Наведу примір з Ню Йорку і Филаделфії. Там живуть наші люди в т. з. форейнерських дистриктах, яких вартість весь час понижується, або стоїть на місці з вище наведених причин. Коли десять літ тому дві тисячі українських родин з Ню Йорку і Филаделфії купили свої доми за пересічну ціну $5,000.00 і вартість цих домів досі не змінена, то вже ці дві тисячі родин втратили не менше як 5 до 10 міліонів долярів. Бо цеж факт міської статистики, що як в Ню Йорку так і в Филаделфії вартість реальностей в одних дільницях зросла протягом 10 літ 8—10 разів, в декотрих дільницях остала незміненою, а в декотрих пішла вдолину. На жаль, наша іміґрація живе в дільницях послідного роду.

Коли приватні люди, навчені досвідом, зачинають переноситися вже до инших кращих дільниць, то, наші орґанізації, народні доми, клюби і церкви дальше держаться вонячих закутків, начеб боялися витягнути нашу іміґрацію до кращого життя.

Довелося мені бачити прекрасні церкви, але в такій дільниці, що колиб прийшлося їх відпродати, то ледви чи вернулабся половина гроша. Чи дивниця, що молоде наше поколінне цурається і церкви і родичів, коли побіч бруду і сварки воно не бачить нічого? Чи дивниця, що молодь не піде до Народного Дому, коли він в такій околиці, що вечером до нього трудно добитися? І наші родичі повинні тямити, що коли вони хочуть вдержати своїх дітей, вони повинні дати їм таке мешканне і окруження, як його має пересічний Американець.

Наші асекураційні товариства перші зачали боротьбу з визиском нашої іміґрації і мені здається, що вони, сповняючи дальше своє завдання, повичні занятися і цею справою, яка протягом послідних десять літ коштувала нас не менше як сто міліонів долярів.

Як цьому зарадити?

Найпростійший спосіб такий: 1) щоби всі укранські брокери зїхалися разом, обговорили ці справи як слід, встановили певні засади поступовання та стояли з собою в тісному контакті.

2) Всі наші часописи повинні посвятити більше місця господарським справам та поміщувати фахові статті, обговорюючі положення в кождій місцевости.

Ці думки піддаю під розвагу ширшого громадянства та буду радий почути його голос у наведених справах.

Михайло Ґалан,
Realestate Broker,
3182, 4th Av., Astoria, L. I., N. Y.

—o—

ЖІНКИ, ОРҐАНІЗУЙТЕСЯ!

В статті пані Ірини Добуш читаю, що Филаделфія спить. Але воно так не є, бо филаделфійські жінки вже давно збудилися і заложили товариство імени Ольги Бесарабової. Хоч є мало членкць як на таку місцевість як Филаделфія, але я думаю, що наші жінки не лишаться позаду й зрозуміють, що тільки темна жінка не поступає вперед та не попирає жіночої справи. В нас, українських жінок, замало відваги; ми боїмося піднести голови вгору, як це роблять жінки инших народів. Нам тут ніхто не забороняє орґанізуватись, не можемо сказати, щоб чоловіки забороняли, бо в нас таких чоловіків мало. Кождий свідомий Українець хоче бачити свою жінку такою, з якою він мігби поговорити про народні і громадські справи. Не нарікаймо на нікого, бо ми самі винні, коли ми незорґанізовані. Возьмімся трохи до книжки, загляньмо до ґазети і придивімся, як світ поступає. Даймо добрий примір нашим дітям. Отож українська жінко, до праці. Наша ціль повинна бути одна, щоби допомогти визволити свою Неньку Україну. Кожда українська мати має бути проводиром для своїх дітий, котрі мають принести ворогови загладу, а нашій Україні славу і честь.

Марія Граб,
Филаделфія, Па.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Отсим повідомляється всіх членів Тов. Укр. Клюбу Поступового, від. 70, щоби на будуче не удавалися до секретаря в справах товариства, ні устно ні листовно, до гол. офісу У. Н. Союза під ч. 83 Grand St., понеже я опустив офіс дня 20 мая б. р. Тому прошу всіх членів, щоби у важних справах дотикаючихся місцевого секретаря, удавалися устно або листовно на понизшу адресу. Слідуючий мітінґ товариства відбудеться в суботу, дня 8-го червня, в гали під ч. 72 Morris St., Джерзи Сиґі, Н. Дж. Моя нова адреса: Антін Онисик, секретар, 117 Lake St., Jersey City, N. J.

Д. Дорошенко.

ПАМЯТИ ІВАНА ФРАНКА

Тринацять років, що ділять нас від дня смерти Франка, — ще занадто малий час, щоб ми могли як слід збагнути й оцінити все багатство й велич того насліддя, що полишив нам цей велитень духа: бо тільки на певній віддалі може змірити людське око діяча такого масштабу, яким був Іван Франко, цей один з найбільших орґанізаторів української нації. Його всеоблемлючий ґеній зміг обхопити всі ділянки духового життя українського, не знаючи ніяких кордонів, ніяких етноґрафічних та історичних меж; витвори його духа однаково зрозумілі, близькі й однакове значіння мають для Українця з Карпатського Підгіря як і для козака з далекої Кубані, по скільки в тому і в другому озвався голос національної стихії.

Усе своє многотрудне життя, усі свої могучі сили, увесь свій ґеній віддав Франко на службу свойому великому, хоч темному й нещасливому народові на те, щоб з цього народа, зведеного історичною долею на ступінь найнижчої верстви, найглибшого шару на споді людської маси, — створити націю; щоб з того „безбатченка в отчизні", зробити громадянина, господаря у власній хаті, достойного наслідника славної минувшини своєї землі. Не плаксивим співцем „убогого народу", не оборонцем покривджених ілотів, не адвокатом паріїв, але гордим королем духа був цей хліборобський син і будив він своїх оспалих земляків, вказуючи їм їхнє властиве місце не серед слабих і малих, але серед великих і сильних.

„Твоїм будущим душу я трівожу,
„Від сорому, який нащадків пізніх [палитиме,
„Заснути я не можу..."

Се міг казати лиш поет, у якого почуття національної чести було так високо розвинуте, як се було у Франка. Тому його поезія має велике, облагороднююче, виховуюче значіння, так само, як і всі його писання: від них віє скрізь здоровим, бадьорим духом. І словом і ділом боровся Франко за те, щоб наблизити „воскресний день повстання" коли здійсниться національний ідеал і наш народ, мов той „хазяїн домовитий", оглянеться по своїй хаті і по своїй — вільній — ниві. Віра в неминучість приходу цього дня була в нього така міцна, що він висловлював її в часи найтяжчої спроби, пишучи в передмові до останньої своєї книги („В наймах у сусідів"), підчас московської інвазії 1914 року, що ця війна і принесене нею лихо обернуться таки вкінці на добро українському народові.

Це воскресення великої нації провидів Франко своїм віщим пророчим духом ще вкінці 1900. року, коли піднесене молододдю українською гасло самостійної України „тверезі" і „розважні" люде зустріли як утопію, як недосяжну мрію, він один зпоміж старших заявив (в статті „Поза межами можливого"), що все залежить од твердої волі і од рішучого бажання: „нехай і так, писав він, нехай з нашої теперішньої перспективи, та з погляду практичного, здорового хлопського розуму (сі слова ужив він іронічно) ідеал самостійної України лежить для нас покищо поза межами можливого; але не забуваймо, що тисячні стежки, що ведуть до здійснення цього ідеалу, лежать ось-тут, під нашими ногами, і тільки від нашого бажання, від нашої свідомости того ідеалу залежить, чи підемо в напрямку до нього, чи звернемо на зовсім инший шлях".

Всім маловірним, всім, хто покладає надії тільки на чужу поміч, на збіг обставин, на щасливий випадок, добре було-би пригадати ці слова людини, що сорок літ, серед гнітучого „сирітства духового" вказувала народові путь до ідеалу і йшла сама певним кроком, знаючи, куди йде і куди веде за собою. Дарма, що Франко не дожив дня воскресення і, як опоетизований ним Мойсей, помер на порозі землі обітованої.

Дарма, що й те суспільство, серед котрого і для котрого працював він, яке так щедро по королівськи обдаровував скарбами свого духа, — так мало його цінило й шанувало за життя: він, як справжній король не потрібував ні похвали, ні нагороди; він і не бажав нічого для себе самого, він вважав себе за першого слугу свого народа, за скромного каміняра на шляху поступу. Але його ждала найвища нагорода: невміруща слава за гробом; його ждало місце в Пантеоні найбільших синів України, тих, що їх імя стає найдорожчим і найулюбленнішим.

Що Франко, так само як Шевченко, належить усьому народові, усій українській нації, найкраще має виявитись в дні роковин, коли кожня партія, кожен напрям громадської думки буде старатися засвоїти Франка собі, зробити з нього представника й виразника своїх партійних поглядів. Розуміється, це буде помилкою, бо ґеній Франка і його широка думка стоять понад усякими вузькими межами, понад партійними доктринами й сектярською виключністю. Але в цьому засвоєнню Франка окремими течіями української громадської думки істнує й певна рація: справді бо, все, що є найкращого в кожнім ідейнім напрямку, найблагороднішого і дійсно людського, — все те було близьке духу Франка, все те знаходило собі місце в широкому царстві його думки і уяви.

Ще прийде час, коли твори Франка знайдуться в руках кожного письменного Українця, а його подвижницьке життя стане предметом пильних дослідів і великого подиву; тепер-же, коли ми всі так поріжнені між собою, так роспорошені й розбиті, зневірені й знеохочені, нехай нам як провідна зоря присвічує та віра, те гаряче непереможне бажання, що одухотворювали великого українського письменника. Перед такою вірою і перед таким бажанням не встоять ніякі перешкоди, що ставить доля на шляху до здійснення нашого національного ідеалу.

ПРИВІТИ, ЩО НАСПІЛИ НА XVII ГОЛОВНУ КОНВЕНЦІЮ У. Н. СОЮЗА.

Ч. 13.
ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Христос воскрес!

Світла Конвенціє У. Н. Союза!

Шлю щирий привіт всім Вп. Делеґатам XVII. Конвенції У. Н. Союза.

Радьте на добро і славу У. Н. Союза і цілої еміґрації в Америці.

Припиніть топтання чувств релігійних в нашім орґані і братовбийчу боротьбу.

З Богом:

о. Даниловкч,
член від. 4 в Джерзи Сиokі, Н. Дж., і бувший радний У. Н. С.

—o—

Ч. 14.

Христос воскрес!

Панове делеґати і пані делеґатки, бажаємо вам добра й здоровля на 17-ій Головній Конвенції У. Н. Союза. Радьте над всім, що є добре. Так само бажаємо п-ви Василеви Гришко, п-ви Г. Пипюкови з Алентавн та п-ви Івановм Брощакови з Нортгемптона всього найкращого. Дай Боже вам всім жити в згоді.

Микола і Мелянія Кравчишини,
довголітні члени У. Н. С., відділу 318 св. Ольги.

—o—

Ч. 15.
АЛЕНТАВН, ПА.

Поважані делеґати і делеґатки! З нагоди 17-ої Конвенції У. Н. Союза витаю вас щиро і бажаю вам як найкращих успіхів. Радьте щиро над добром організації, зробіть орган „Свободу" для робітників, а не для шарлатанів.

Дмитро Карпович.

Ч. 16.
АКРОН, ОГАЙО.

Світла Конвенціє! У ваших руках спочиває Батько Союз. Радьте розсудно, не забувайте наших каменярів. Я духом з вами.

Олекса Цепко.